ROMANIAN MEDICAL TERMS: CLASSIFICATION AND STRUCTURE

Simona Nicoleta Staicu

Assist. Prof. PhD. „Victor Babeş" University of Timişoara

Abstract: Our research paper is focused on Romanian medical terminology and the analysis tries to emphasize morpho-lexical level from a linguistic point of view. A larger number of derived or compound medical terms have already been borrowed from different languages, a lesser part being the result of internal ways of structural terms formation. Our methodological approach would exemplify derivative and back formation as means of medical terms structures.

Keywords: medical terms, derivation, back formation, borrowings, internal structures

1. Repere teoretice

Dat fiind că împrumutul este o consecinţă a contactului cultural între două comunităţi de limbă, acest proces poate fi reversibil dar, deseori, există o asimetrie între limba sursă şi limba receptoare, în sensul că numărul cuvintelor împrumutate, de cele mai multe ori, este mai mare decât a celor intrate din limba maternă în limba străină, sau, în unele cazuri, cum este cel al termenilor medicali, împrumutul de unităţi lexicale de specialitate se manifestă într-un singur sens: dinspre limba de prestigiu, într-un domeniu sau altul, înspre limba maternă. Această influenţă unidirecţională dinspre limba cu prestigiu cultural-ştiinţific internaţional – cum este franceza sau engleza – către limba română s-a manifestat şi se manifestă cu intensitate şi în limbajul medical. La rândul lor, şi aceste limbi au resimţit influenţa benefică a limbilor greacă şi latină, de la care au împrumutat termeni de bază în sfera medicală. În asemenea situaţii de împrumut unidirecţional comunitatea lingvistică receptoare beneficiază de unele avantaje notabile, în special de bogăţia semantică a limbii sursă, prin intermediul căreia termenii împrumutaţi sunt încorporaţi în sistemul lexical al limbii receptoare, adaptându-se noilor coduri lingvistice.

Terminologia, ca atare, „*contribuie activ la producerea, acumularea, sinteza şi generalizarea cunoştinţelor despre esenţa lucrurilor, a fenomenelor şi a proceselor din natură, societate şi gândire*" (Berejan 2000: 21).

Constatăm că în prezent numărul termenilor medicali, ca şi, de altfel, al celor din alte limbaje specializate creşte impresionant, limba română dispunând de diferite modalităţi de îmbogăţire a vocabularului, în general, şi al celui specializat, în mod particular.

Terminologia ştiinţifică, inclusiv cea medicală, ridică o serie de probleme lingvistice, una dintre cele mai complexe fiind cea referitoare la formarea, evoluţia şi aportul unităţilor terminologice în sistemele aferente ştiinţelor.

Se pot evidenția două categorii de unităţi terminologice: termeni de provenienţă populară, naţionali din punctul de vedere al formării şi utilizării lor, și termeni de provenienţă cultă, ştiinţifică, dintre care mulţi au caracter internaţional (Berejan 2000: 21).

Limba română este o limbă dinamică şi deschisă oricăror schimbări. Împrumutul unor cuvinte, preluarea unor sensuri noi, necunoscute, dar mai ales „migrarea" unor cuvinte din lexicul

BDD-A26484 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

specializat spre lexicul comun, determină supunerea vorbitorilor (instruiţi în grade diferite) la „presiuni" lexicale intense şi complexe (Bidu-Vrănceanu 2000: 10).

2. Formaţiuni medicale derivate parasintetic

Derivarea parasintetică este o derivare mixtă realizată cu elemente sufixale şi prefixale, inclusiv cu radicali terminologici deveniţi formanţi prefixali, în acelaşi timp. În limbajul medical termenii au fost împrumutaţi în formă derivată după acest model:

- *periflebită* (<fr. *périphlébite*) – subtantiv ce defineşte inflamaţia ţesutului conjunctiv din jurul unei vene (DM 2007: 803):

prefixoid: peri- (<gr. *peri* „în jurul") + **rădăcină**: fleb- (<gr. *phleps, phlebos* „venă") + **sufixoid**: -ită (<gr. *ites, itis* „asemănător cu, aparţinând" ce indică o inflamaţie);

- *hiperlipidemie* (<fr. *hyperlipidémie*) – substantiv ce defineşte creşterea peste valorile normale a cantităţii de colesterol din sânge (DM 2007: 562):

prefixoid: hiper- (<gr. *hyper* „mai mult, excesiv") + **rădăcină**: lipide- (<gr. *lipos* „grăsime") + **sufix**: -mie (<gr. *haima, -atos* „sânge": conţinut în sânge a unui compus , în acest caz colesterolul);

Am întâlnit pe parcursul analizei numeroase exemple de termeni medicali care au intrat în limba română şi s-au format în limbile sursă după acest tip de derivare: *agammaglobulinemie* (<fr. *agamma-globulinémie*), *dezalcooliza* (<fr. *désalcooliser*), *electroencefalogramă* (<fr. *électro-encéphalogramme*), *hipercolesterolemie* (<fr. *hypercholestérolémie*), *laringotraheită* (<fr. *laryngotrachéite*), *traheobronhoscopie* (<fr. *trachéobronchoscopie*) etc.

3. Termeni medicali formaţi prin derivare regresivă

Derivarea regresivă, ca mijloc intern de îmbogăţire a lexicului, constă în suprimarea din structura unor cuvinte existente în limbă a unor afixe, în special a elementelor de sufixare. Este un procedeu de formare a cuvintelor, inclusiv al celor din limbajului medical românesc. În textele medicale se întâlnesc următoarele tipuri de derivate regresive:

- cuvinte formate (prin elidarea sufixului) de la baze verbale: *a auzi* < *auz*, *a drena* < *drenaj*, *a fractura* < *fractură*, *a implanta* < *implant*, *a masa* < *masaj*, *a peria* < *periaj*, *a detartra* < *detartraj*, *a transplanta* < *transplant*, *a voma* < *vomă* ş.a.

- derivate verbale regresive de la baze substantivale în *-aţie* ce desemnează acţiuni, procese medicale: *inflamaţie* > *a (se) inflama*, *obturaţie* > *a obtura*, *operaţie* > *a opera*, *palpitaţie* > *a palpita*, *regurgitaţie* > *a regurgita*, *respiraţie* > *a respira* etc.

- substantive, nume de specialişti, provenite de la substantive, nume de specialităţi medicale (cu sufixul *-ie*): *stomatolog* < *stomatologie*, *dermatolog* < *dermatologie*, *nefrolog* < *nefrologie*, *cardiolog* < *cardiologie*, *neurolog* < *neurologie*, *radiolog* < *radiologie*, *chirurg* < *chirurgie*, ş.a.

4. Tipologia termenilor medicali compuşi

Compunerea este procedeul de formare a unui termen nou din doi sau mai mulţi termeni care îşi pierd sensul de bază şi caracterul autonom în favoarea unui nou sens. Compunerea se face prin alăturarea termenilor (parataxă) sau prin contopirea lor, formându-se astfel un singur cuvânt sau două cuvinte legate prin cratimă (Coteanu/ Bidu-Vrănceanu 1975: 209-211). Precizăm că majoritatea acestor termeni au fost împrumutaţi ca atare din limbile de proveniență:

BDD-A26484 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

- **termeni compuşi aglutinaţi**: *adenopatie, amigdalectomie, bronşectazie, cardiologie, cardiovalvulotomie, dermatovenerologie, enteropatie, farmacologie, gastroenterocolită, hemoleucogramă, hemoragie, hernioplastie, ileorectostomie, imunoendocrinologie, laparoscopie, laringotraheită, mamografie, metroelitrorafie, nefrotomografie, neuroendocrinologie, osteoarticular, otorinolaringologie, periapendicită, psihoterapie, radioanestezie, stafilococ, tomografie, traheobronhoscopie, vasodilataţie* ş.a.
- **termeni compuşi ortografiaţi cu cratimă** care au în structură un element de compunere şi un cuvânt: *cardio-pulmonar, genito-urinar, maxilo-facial, medico-farmaceutic, medico-legal, medico-sanitar, scapulo-umeral, toraco-abdominal, uro-genital, utero-intestinal, utero-ovarian, utero-vaginal, vagino-uretral, vulvo-vaginal, vulvo-vaginită* ş.a.

În structura morfematică a limbajului medical se evidenţiază şi termeni compuşi care sunt formaţii interne româneşti, ca de exemplu: *medico-farmaceutic, medico-legal, medico-sanitar, medic-şef, soră-şefă* ş.a.

5. Termeni formaţi prin compunerea tematică

La intersecţia dintre derivare şi compunere se află formaţiile cu aşa-zisele prefixoide, pe care autorii tratatului *Formarea cuvintelor în limba română* le consideră *elemente de compunere* (Ciobanu/ Hasan 1970: 19-23). Fiind la origine nişte cuvinte propriu-zise (provenind din latină sau din vechea greacă), dotate cu sens, valoarea lor lexicală este mai bine conturată şi se impune mai pregnant în ceea ce priveşte constituirea structurii semantice a unităţilor din care fac parte. Remarcăm anumite prefixoide specifice (circumscrise) unor limbaje de specialitate, iar în cel medical, termenii formaţi cu pseudoprefixe sunt destul de numeroşi.

În limbajul medical o frecvenţă mai mare au termenii împrumutaţi, formaţi cu următoarele elemente de compunere: ***arterio-*** „arteră”: *arterioflebită* (<fr. *artério-phlébite*), *arterioplastie* (<engl. *arterioplasty*), *arteriosclerotic* (<it. *arteriosclerotico*); ***bronho- bronhi-*** „bronhie”: *bronhodilataţie* (<fr. *bronchodilation*), *bronhopulmonar* (<engl. *bronchopulmonary*), *bronhiolită* (<fr.*bronchiolite*); ***cerebro-*** „creier”: *cerebrotomie* (<fr.*cérébrotomie*), *cerebrofiziologie* (<engl. *cerebrophysiology*), *cerebroscleroză* (<fr. *cérébrosclérose*); ***dermo- derma-*** „piele, tegument”: *dermatologie* (<fr. *dermatologie*), *dermatoză* (<fr. *dermatose*), *dermopunctură* (<engl. *dermopuncture*); ***hemato-*** „sânge”: *hematologie* (<fr. *hématologie*), *hematoscop* (<fr. *hématoscope*), *hematoză* (<fr. *hématose*); ***organo-*** „organ, organism”: *organogenie* (<fr. *organogenie*, <engl. *organogeny*), *organotrop* (<fr. *organotrope*, <germ. *Organotrop*), *organotomie* (<fr. *organotomie*); ***polio-*** „cenuşiu, materie cenuşie”: *poliomielită* (<fr. *poliomyélite*), *polioplasmă* (<fr. *polyoplasme*); ***strepto-*** „streptococ”: *streptococemie* (<fr. *streptococcémie*), *streptomicină* (fr. *streptomycine*); ***viro- viruso-*** „virus, virotic”: *viroză* (<fr. *virose*), *virologie* (<fr. *virologie*), *virusolog* (<fr. *virusologue*), ş.a. (DM 2007).

Existenţa a numeroase rădăcini greco-latine în lexicul terminologic, în care două sau mai multe asemenea elemente se sudează, a condus la apariţia unor noi termeni (Chiş 2001: 197).

Unele elemente de prefixare, de provenienţă greacă sau latină, derivă de la alte discipline sau au o anumită valoare semantică, fapt ce ajută la formarea unor termeni noi aflaţi la graniţa dintre două discipline: *electrocardiogramă, hidrocefalie, biosinteză, chimioterapie, telecobaltoterapie* ş.a. Asemenea prefixoide au o semnificaţie care este caracteristică şi altor discipline cu valori deja consacrate: *bio* < biologie, *hidro* („apă”) < hidrologie, *tele* („la depărtare”) < telecomunicaţii, *electro* < electric etc.

BDD-A26484 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

Din punct de vedere lexical, în categoria termenilor medicali împrumutaţi se evidenţiază numeroase cuvinte compuse, majoritatea, în jurul prefixoidului:

a) termeni medicali formaţi din două sau mai multe elemente de compunere tematică: *angiografie (angio- + -grafie), arterioflebografie (arterio- + flebo- + - grafie), angiocardiopneumografie (angio- + cardio- + pneumo- + -grafie), bronhopneumopatie (bronho- + -pneumo- + -patie), cardiovalvulotomie (cardio- + -valvulo- + -tomie), colecistocolostomie (cole- + cisto- + colo- + -stomie), dermatovenerologie (dermato- + venero- + -logie), endoscopie (endo- + -scopie), ecoencefalografie (eco- + encefalo- + grafie), farmacologie (farmaco- + -logie), fotolaparoscopie (foto-+ laparo- + -scopie), gastroragie (gastro- + -ragie), gastroenterostomie (gastro- + entero- + -stomie), hematologie (hemato- + -logie), hemoleucogramă (hemo- + leuco- + -gramă), ileopatie (ileo- + -patie), ileocolostomie (ileo- + -colo- + -stomie), laringotraheotomie (laringo- + traheo- + -tomie), menometroragie (meno- + metro- + -ragie), nevralgie (nevr- , -algie), nazofaringoscop (nazo- + faringo- + -scop), oftalmologie (oftalmo- + - logie), osteoartropatie (osteo- + artro- + -patie), otorinolaringologie (oto- + rino- + laringo- + -logie), pancreatectomie (pancreat- + -ectomie), psihoendocrinologie (psiho- + endocrino- + -logie), rinoree (rino- + -ree), reoangiografie (reo- + angio- + -grafie), sacralgie (sacr- + -algie), salpingoovariectomie (salpingo- + ovari- + - ectomie), tahipnee (tahi- + -pnee), traheobronhoscopie (traheo- + bronho- + -scopie), ureterocistostomie (uretero- + cisto- + -stomie), vaginoragie (vagino- + -ragie), xerostomie (xero- + -stomie), xerotomografie (xero- + tomo- + -grafie)* (DM 2007) ş.a.

b) termeni medicali constituiţi din elemente de compunere tematică şi cuvânt: *adipofibrom (adipo- + fibrom), bronhodilatator (bronho- + dilatator), cefalhematom (cefal- + hematom), dermovaccin (dermo- + vaccin), fibrocartilaginos (fibro- + cartilaginos), gerontoprofilaxie (geronto- + profilaxie), hipnoanestezie (hipno- + anestezie), imunoanticorp (imuno- + anticorp), limfoganglion (limfo- + ganglion), mioedem (mio- + edem), neuromuscular (neuro- + muscular), osteoartrită (osteo- + artrită), perivaginită (peri- + vaginită), rinolaringită (rino- + laringită), seroprofilaxie (sero- + profilaxie), trombotest (trombo- + test), urolitiază (uro- + litiază), vasodilataţie (vaso- + dilataţie)* (DM 2007) ş.a.

Elementele de compunere cu cel mai ridicat grad de frecvenţă, extrase din textele medicale supuse analizei, sunt următoarele **prefixoide** şi **sufixoide** de origine străină: *aden(o)-, -algie, angi(o)-, bronh(o)-, cardi(o)-, -card, derma-, dermat(o)-, -ectomie, -emie, enter(o)-, eritr(o)-, faring(o)-, fleb(o)-, gastro-, gineco-, -grafie, hem(o)-, hepat(o)-, hister(o)-, imuno-, laring(o)-, leuc(o)-, limf(o), -logie, mio-, -miom, nefr(o)-, neur(o)-, oftalm(o)-, oste(o)-, patie-, -pedie, plasm(o)-, pneum(o)-, psih(o)-, -rafie, -ragie, schizo-, scler(o)-, -scleroză, -scop, -scopie, stafil(o)-, -stază, stomat(o)-, tomo-, -tom, tromb(o)-* etc.

Se poate observa că acest procedeu de compunere tematică este o modalitate foarte productivă în cadrul lexicului medical, asigurând o evoluţie particulară de formare a termenilor medicali de la structuri simple, la structuri complexe.

6. Concluzii

Majoritatea termenilor medicali româneşti, priviţi din punctul de vedere al structurii lor morfolexicale, sunt rezultatul împrumuturilor în special din franceză şi engleză, care, la rândul lor, sunt constituite din elemente de derivare şi compunere latine şi greceşti.

Fiind pe deplin conştienţi că numeroase formaţiuni derivate sau compuse sunt analizabile în limbile sursă de împrumut, în fapt ele sunt mijloace externe de îmbogăţire a vocabularului medical românesc. Dar pentru a realiza o prezentare cât mai amplă sub aspect structural, am

BDD-A26484 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

considerat util să punem în evidenţă forma internă a termenilor prin dezvăluirea structurii lor morfematice la nivelul limbii sursă de împrumut.

Astfel, analiza noastră a vizat căile de formare a termenilor medicali, în special derivarea şi compunerea, vizând sistemul terminologic românesc, cât şi sistemul limbii sursă de împrumut. Am încercat, astfel, să conturăm un tablou lexical specializat, dintr-o dublă perspectivă, luând în considerare atât structura morfematică a formaţiunilor împrumutate, cât şi a creaţiilor pe terenul limbii române.

Analiza întreprinsă confirmă existenţa în limba română a unor formaţiuni, ca rezultat al unor procese de derivare sau compunere, ce au avut loc în limba sursă de împrumut, ele fiind preluate ca atare, gata formate, de limba română, contribuind la îmbogăţirea terminologiei medicale româneşti.

Lexicul medical românesc actual este caracterizat prin diversitate şi vitalitate. La aceasta contribuie şi relaţia sa specială cu lexicul medical francez, şi mai recent, cu lexicul englezesc.

BIBLIOGRAPHY

Berejan, S., „Terminologia tehnico-ştiinţifică internaţională în dicţionarele naţionale generale" în *Terminologie şi limbaje specializate*, ed. a II-a, Chişinău, 2000, p. 19-27.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), Ene, Claudia, Savulescu, Silvia, Toma, Alice, *Lexic comun, lexic specializat*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2000.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic ştiinţific interdisciplinar*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2001.

Bidu-Vrănceanu, Angela, „Rolul lingvisticii în terminologie", în *Terminology and translation studies*, Cluj-Napoca, Scientia, 2011, p. 21-36.

Cabré, Maria Teresa, „Terminologie ou terminologies? Spécialité linguistique ou domaine interdisciplinaire", în *Meta*, XXXVI/ 1, 1991.

Cabré, M. T., „Theories of terminology. Their description, prescription and explanation" în *Terminology* vol. 9, nr. 2, John Benjamins Publishing Company, 2003, p. 163-199.

Chiş, Dorina, *Cuvânt şi termen*, Timişoara, Augusta, 2001.

Ciobanu, Fulvia, Hasan, Finuta, *Formarea cuvintelor în limba română* (FCLR), Vol. I *Compunerea*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1970.

Coteanu, Ion, „Terminologia tehnico-ştiinţifică. Aspecte, probleme", în LR, XXXIX, nr. 2, 1990, p. 95-99.

Coteanu, Ion, Bidu-Vrănceanu, Angela, *Limba română contemporană*, Bucureşti, EDP, 1975.

Ploae-Hanganu, Mariana, „Terminologia şi limba comună (Pentru o bază de date terminologice)", LR, XLI, nr. 9, 1992, p. 479-483.

Nistor, Mihai, „Concepte terminologice", în *Romanoslavica*, XL, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2005, p. 93-101.

Nistor, Valeria, „Despre termeni şi terminologii ştiinţifice", în *Analele Universităţii din Timişoara*, 31, 1993, p. 169-175.

Rusu, Valeriu, *Dicţionar Medical*, (DM), Bucureşti, Editura Medicală, 2007.

Corpus de texte medicale:

Sîrbu, Elena, *Kinetoterapia în afecţiunile reumatologice*, Timişoara, Editura Eurobit, 2007.

BDD-A26484 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)

Sîrbu, Elena, *Contribuţii la studiul neurorecuperării în accidentul vascular cerebral ischemic*, Timişoara, Editura Eurobit, 2008.

Suciu, Oana, Poenaru, Dan V., *Recuperarea mersului în afecţiunile piciorului tratate ortopedico-chirurgical*, Timişoara, Editura Politehnica, 2011.

Zolog, Alexandru, *Afaziile, semiologie, neurolingvistică, sindromatologie*, Timişoara, Editura Eurobit, 1997

.

BDD-A26484 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:12 UTC)